

KOMMUNEDELPLAN FOR KLIMA OG ENERGI 2022 - 2030 VESTVÅGØY KOMMUNE FORSLAG TIL PLANPROGRAM

Sammendrag

Vestvågøy kommunes klimaplan ble vedtatt i 2010. Vestvågøy har behov for en Kommunedelplan for klima og energi som fastsetter mål, strategier og tiltak for kommunens klimaarbeid. Planen skal bidra til at Vestvågøy kommune bidrar etter formålsparagrafen i Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (LOV-2008-06-27-71-§6-2), å gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning). Kommunedelplan for klima og energi imøtegår også nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-23.

En klima- og energiplan vil peke retning og være et redskap for kommunens klimaarbeid i henhold til nasjonale og fylkesmessige føringer. Den kan også bidra til at kommunen møter innbyggere og næringslivet ønsker og behov, til å tilrettelegge for grønn innovasjon og omstilling, samt til å ruste samfunnet for klimaendringene som vil komme.

Planprogrammet er første fase i planarbeidet, og er påkrevd ved oppstart av alle kommuneplaner. Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen, opplegget for medvirkning, hvilke alternativer som vil bli vurdert, og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn, - normalt samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten.

Følgende satsingsområder er foreslått for planarbeidet:

- + En grønnere kommuneorganisasjon – Hvordan 'feier vi best for egen dør'?
- + Grønn innovasjon – Hvordan kan kommunen tilrettelegge for grønn omstilling i næringslivet?
- + Grønn energi – Hvilke strategier treffer best for overgang til fornybare energikilder?
- + Regionalt samarbeid – hvordan kan Vestvågøy kommune best støtte opp under regionale satsinger og strategier?
- + Klimakommunikasjon – hvordan kan kommunen stimulere lokalsamfunnet til å velge bærekraftige løsninger?
- + Klimatilpasning – hvordan skal Vestvågøy kommune best tilpasse seg kommende klimaendringer?

Vestvågøy kommune ønsker at planarbeidet skal være et samarbeid mellom innbyggere, næringsliv, organisasjoner og kommunen. Derfor foreslås en samskapingsmodell for arbeidet.

Visjonen for Vestvågøy kommune.

Innhold i planprogrammet

Sammendrag	2
Innledning	4
Kunnskapsgrunnlag og regionalt samarbeid	5
Utfordringsbilde 2020: Vestvågøys utslipp	5
Klimagassutslipp i Lofoten	9
Klimatilpasning	10
Kommunal klimarisiko	11
Plantema/ satsingsområder	13
Føringer for kommunenes klimaarbeid	15
Organisering av planarbeidet	19
Milepælsplan	19
Vedlegg 1. Relevante klimastrategier og tiltak i Vestvågøy kommune	20

Innledning

Kommunens ressurser og utfordringer innen klimaområdet har endret seg siden kommunene i Lofoten utarbeidet gjeldende kommunedelplaner om klima i 2010. Vi har nå tydelige føringer for arbeidet gjennom oppdatert lovverk og retningslinjer, blant annet nye [Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning](#) av 2018.

I tilretteleggingen og utviklingen av «det grønne skiftet» skal kommunene aktivt bidra til å redusere klimagassutslipp og miljøvennlig energiomlegging, samt forberede og tilpasse samfunnet til klimaendringene. [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging](#) av 2019 stiller krav til oppfølging av bærekraftmålene i kommunens planlegging.

Det er nå tiden for å utarbeide en kommunedelplan for Klima og energi som et nyttig redskap for å kutte utslipp i Vestvågøy og sørge for klimatilpasning. Det er tiden siden klima også har kommet mer tydelig på agendaen for både innbyggere og næringsliv. Innbyggere, og kanskje særlig de unge, ønsker å bo i en klimabevisst kommune. Næringslivet har konkurransefordeler ved grønn omstilling, og de vil måtte imøtekomme stadig strengere krav som vi kan forvente kommer. Kommunedelplan for klima og energi bør være et strategisk arbeid med et godt ambisjonsnivå, og som er engasjerende og mobiliserende for kommuneorganisasjonen og kommunesamfunnet.

En plan skal sikre en styrt, bærekraftig utvikling etter kommunestyrets retningsvalg. Dette retningsvalget bør være basert på et kunnskapsgrunnlag om utvikling av klimagassutslipp og kommunal klimarisiko, og det bør rette innsats for å bidra til å nå FNs bærekraftsmål,¹ ifølge regjeringens forventning om at bærekraftmålene legges til grunn i planleggingen. FNs bærekraftsmål nummer 13 og 17 foreslås som førende for å sette i gang arbeidet med Kommunedelplan for klima og energi. I planarbeidet må de øvrige bærekraftmålene vurderes som styrings- og planverktøy, og oversettes til den lokale sammenhengen.

¹ FNs bærekrafts mål er en rekke mål for arbeidet mot bærekraftig utvikling. Formålet for målene er å arbeide sammen på et internasjonalt nivå om å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen år 2030. Med 17 hovedmål og 169 delmål, fungerer FNs bærekraftsmål som en felles målrettet arbeidsplan for FNs medlemsland. Målene skal gi grunnlaget for globale retningslinjer for land, næringslivet og sivilsamfunnet. Bærekraftmålene arbeider mot å se miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng.

Kunnskapsgrunnlag og regionalt samarbeid

Lofotkommunene har fått nettverksmidler fra Miljødirektoratet i 2019 og 2020 på grunnlag av et stort behov for oppfølging av klimaplaner. Vestvågøy kommune koordinerer nettverket.

I 2019 utformet [klimanettverket i Lofoten](#) kunnskapsgrunnlaget for klimaplanene, og står nå overfor den viktige oppgaven å utarbeide og forankre klimaplan med strategier og tiltak. Kommunene står overfor planprosesser hvor klima-regnskap og budsjett er interessante redskap for å holde oversikt over utviklingen i klimagassutslipp og sikre styring av arbeidet med å redusere utslippene. Mål og planer for nettverket springer derfor ut av planleggere og prosjektledere sine behov for å styrke kunnskapsbasen og for å jobbe systematisk for en forankring av klimamål blant politikere, kommuneadministrasjonene, næringsliv og innbyggere. Behovene inviterer til regionalt samarbeid.

Lofotrådet styrking av felles mål og strategi [De grønne øyene - Lofoten 2030](#) innebærer regionalt samarbeid for at Lofoten blir en lavutslippsregion med 50 prosent kutt innen 2030. Med utgangspunkt i dette formålet er det ønskelig at prosjektet brukes som en felles arena for samarbeid, hvor kunnskap, løsninger og tiltak utvikles i arbeidet med omstilling til lavutslippssamfunnet. Lofotrådet og klimanettverket samarbeidet om søknad om skjønnsmidler som Fylkesmannen har innvilget, og hvor Lofotkommunene også bidrar økonomisk. Midlene dekker en klimarådgiverstilling som skal bidra til å styrke det regionale klimasamarbeidet og de kommunene klimaplanarbeidene. Det er også et mål om å skape sterkere synergier mellom lokale og regionale satsinger, som rådgiver kan bidra til.

Utfordringsbilde 2020: Vestvågøys utslipp

For å bidra til internasjonale og nasjonale forpliktelser må Vestvågøy kommune redusere utslipp av klimagasser med 30 prosent innen 2030 og 85 prosent innen 2050. Her er noen hovedtall for hvordan vi ligger an:

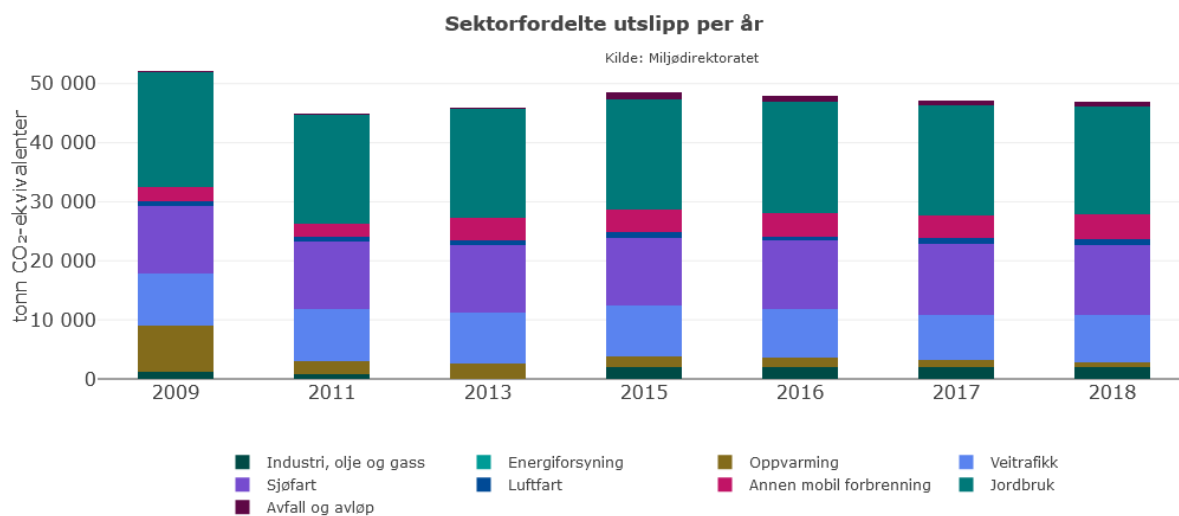
- ✚ Vestvågøy har hatt en utslippsreduksjon mellom 2009-17, tilsvarende 10 prosent. Mellom 2017 og 2018 ble utslippene redusert med 0,4 prosent
- ✚ Kommunen har økning i utslipp innen sjøfart, luftfart, industri, samt i sektor avfall, og en fordobling innen annen mobil forbrenning
- ✚ Reduksjonen i utslipp har i stor grad funnet sted innen oppvarming, mens det har vært en moderat nedgang innen landbrukssektoren
- ✚ Kommunens arealbruk slipper ut mer klimagasser enn den binder

Miljødirektoratet gir god oversikt over utslippsstatistikken og fordeling på ulike kilder i kommunene. Innen de ulike kildene kan man også gå inn på mer detaljerte tall for hver kilde (se figur 3).

Her finner du statistikken: <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=508§or=-2>

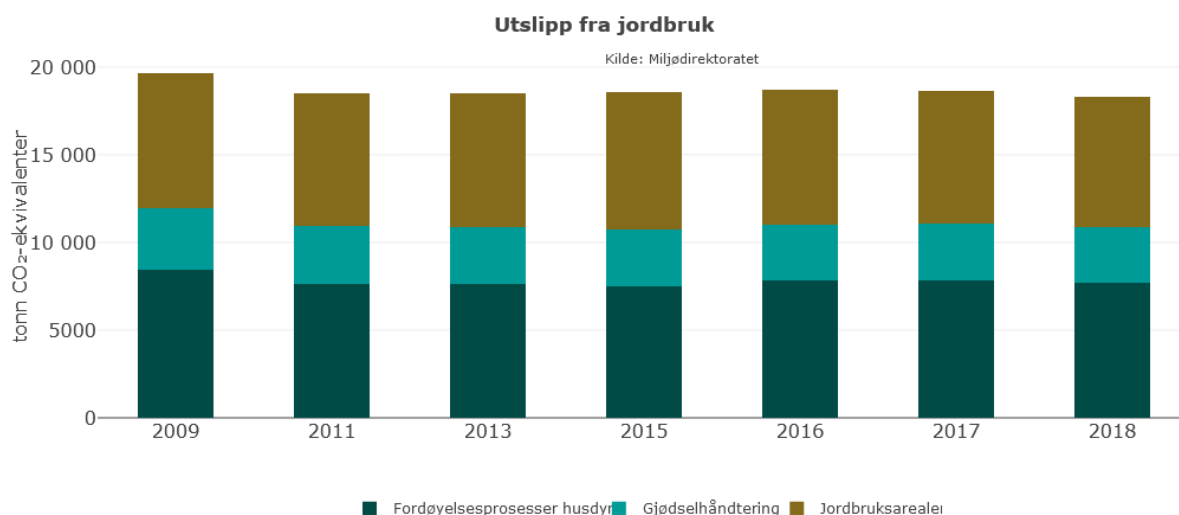
Figur 1 og 2 under viser den overoverdne statistikken for Vestvågøy basert på Miljødirektoratet.

Figur 1. Beregninger av CO₂-utslipp fordelt på sektorer, 2009-2018. Vestvågøy.

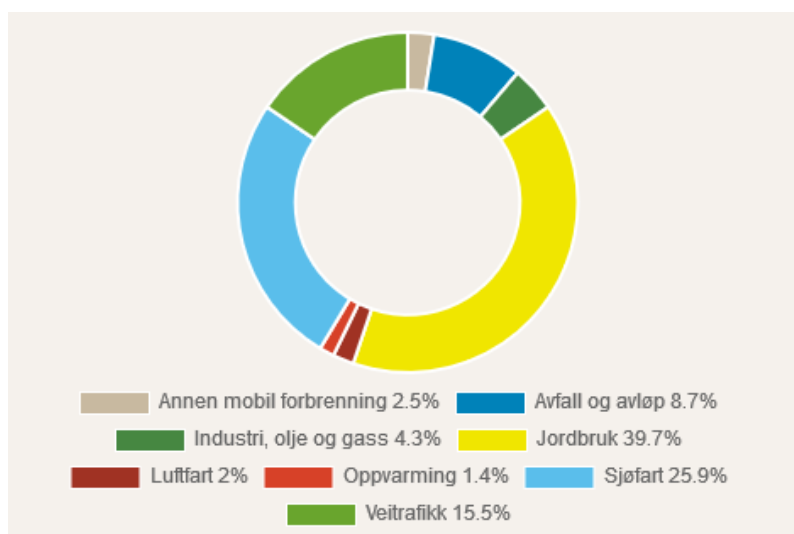

Av figur 1 ser vi at jordbruk står for en betydelig andel av utslippene i Vestvågøy, i 2017 var andelen på nesten 40 prosent. I figur 2 under vises hvilke områder utslippene innen jordbruket fordeler seg på. Norsk landbruksrådgivning har fått midler (2020-21) til å se på disse beregningene og om det er nødvendig å endre på beregning for klimaregnskap i det nordnorske jordbruket. Landbruksrådgivningen samarbeider med klimanettverket.

Figur 2. Beregninger av CO₂-utslipp innen jordbruket i Vestvågøy, 2009 – 2018.

Figur 3. Direkte klimagassutslipp i Vestvågøy, 2017, fordelt på utslippskilde.

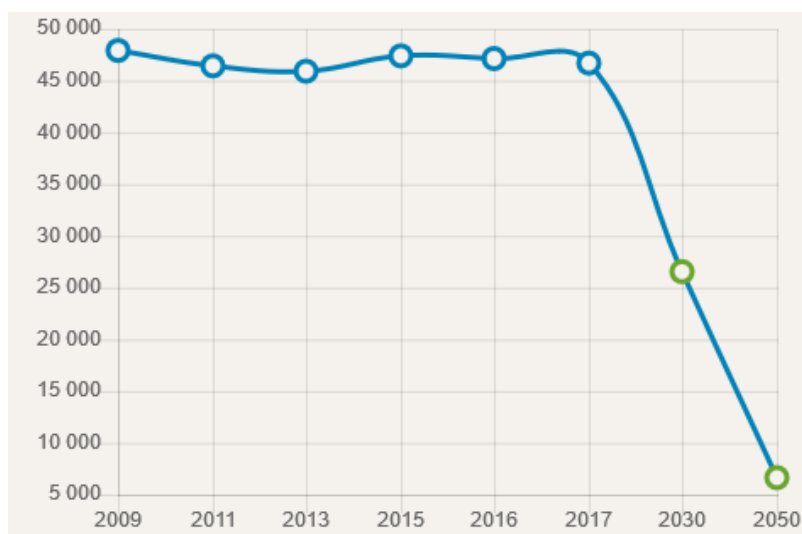

Kilde: Kommunalbanken

Som figuren viser er det i Vestvågøy tre større kilder for direkte utslipp (per 2017): jordbruket står for 39,7 prosent av utslippene, sjøfart lå på 25,9 prosent av totalen, og veitrafikk på 15,5 prosent.

I vurderingen av hvor Vestvågøy kommune skal sette inn tiltak må det gjøres avveininger mellom kommunens påvirkningsevne, ressurser, og hvilke strategier som i størst mulig grad vil bidra til at utslipp reduseres. For eksempel registreres utslipp fra passerende båter i kommunale farvann i kommunens utslippsstatistikk, og spørsmålet er da hvilken påvirkningskraft kommunen reelt har når det gjelder å redusere utslipp fra sjøfart. Et annet poeng er at flere av hovedutfordringene på klimaområdet slik som veitrafikk, transport og sjøfart, er knyttet til regional infrastruktur (se figur 6). Det betyr at disse utfordringene deles av flere av kommunene i Lofoten, og bør derfor imøtegås med regionale strategier. Denne type vurderinger skal inngå i planarbeidet.

Figur 4. Historiske utslipp og utslippsmål (tonn co2). Klimagassutslipp i Vestvågøy de siste årene, samt utslippsmål for 2030 og 2050 forutsatt at kommunen skal oppfylle sin del av nasjonale mål.

Kilde: Kommunalbanken

Forbruk av elektrisitet i Vestvågøy kommune

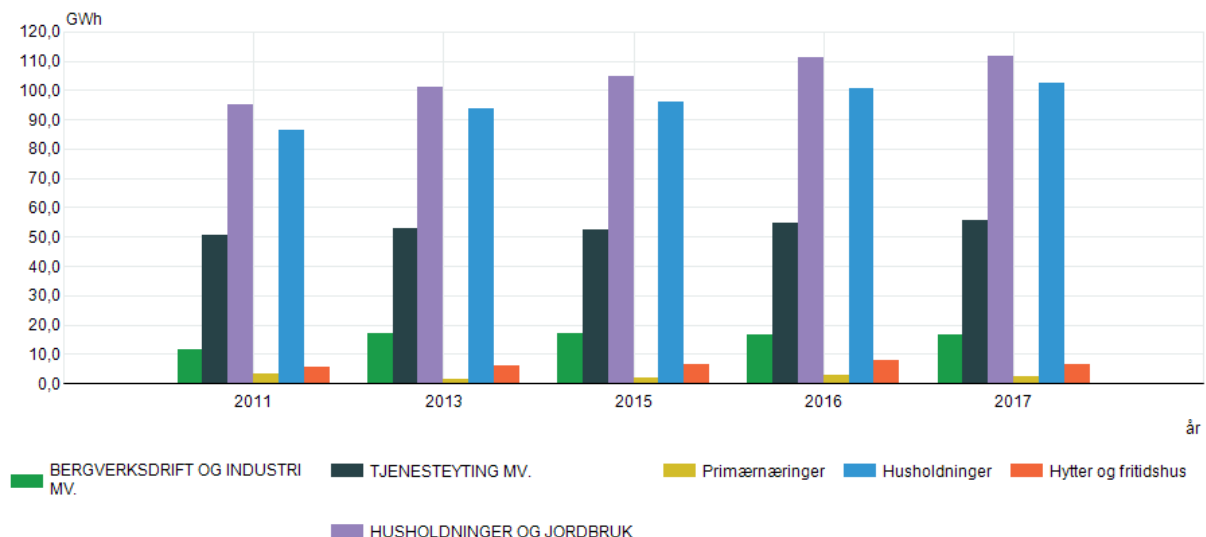
Bilde: [Lofotkrafta](#)

Elektrifisering er et viktig klimatiltak for at Norge kan nå målet om å kutte minst 50 prosent av klimagassutslippene innen 2030. Beregninger fra Statnett viser at om vi hadde erstattet det meste av dagens fossile energibruk med fornybar elektrisitet, ville vi klart å halvere klimagassutslippene. Hvis vi derfor sparer på elektrisk strøm fra vannkraft der vi kan, for eksempel i oppvarming av husene våre, kan vi bruke den til områder hvor det stort sett til nå har vært brukt olje og gass, slik som til transporten. Overgang til flere elektriske transportmidler vil være et viktig tiltak også lokalt, jmf. Figur 3 over som viser at veitrafikken står for over 15 prosent av utslippene i kommunen i 2017.

Energiintensiteten for elforbruk er økende i Vestvågøy, uten at vi vet nøyaktig hva denne endringen kommer av. Om det er utfasingen av fossil forbrenning i transport og til varme, hvor elektrisitet er erstatter, eller om det bare er en generell økning, bør sees på før en iverksetter tiltak. Husholdningene og landbruket står for mesteparten av elforbruket.

Figur 5. Nettobruk av elektrisk kraft (GWh), etter forbrukergruppe og år. Vestvågøy, forbruk i alt.

10314: Nettoforbruk av elektrisk kraft (GWh), etter forbrukergruppe og år. Vestvågøy, Forbruk i alt.

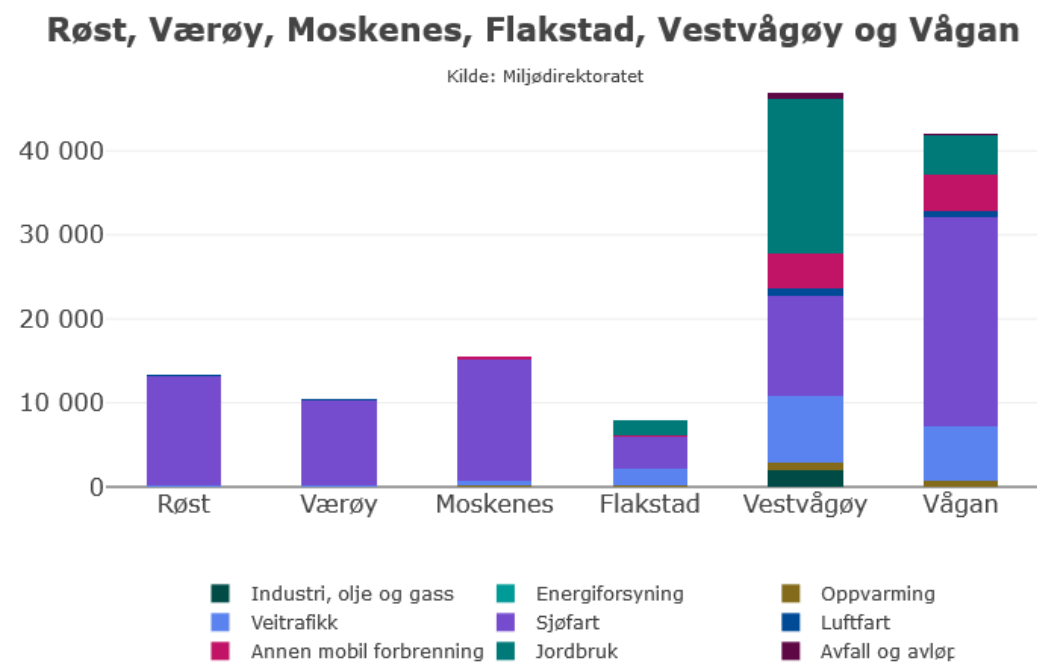
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 1. Energiintensitet elforbruk, Vestvågøy kommune

År	Antall innbyggere	Elforbruk KWh	Energiintensitet KWh per innbygger
2011	10 780	1 576 00000	14619
2013	10 870	1 714 00000	15768
2015	11 140	1 743 00000	15646
2016	11 198	1 823 00000	16279
2017	11 294	1 838 00000	16274
2018	11 397	1 863 00000	16346

Klimagassutslipp i Lofoten

Figur 6. Utslipp fordelt på sektorer for kommunene i Lofoten 2018.

Tabell 2. Utslipp fordelt på sektorer for kommunene i Lofoten 2018.

Sektor	Industri olje og gass	Energi-forsyning	Oppvarming	Veitrafikk	Sjøfart	Luftfart	Annen mobil forbrening	Jordbruk	Avfall og avløp
Røst	0	0	52,3	55	13092,4	171,5	57,2	0	2,9
Værøy	0	0	60,9	41,9	10191,8	167,4	83	0	0,8
Moskenes	0	0	106,6	563,8	14547,5	0	259,2	0	7,3
Flakstad	0	0	117,4	2006,1	3839,8	0	147,2	1745,5	5,4
Vestvågøy	2000	0	870	7956,2	11939	854,2	4198,2	18330,4	812,7
Vågan	0	0	731,7	6440,7	24922	690,2	4318,4	4781,1	102,6

Kilde: Miljødirektoratet.

Klimatilpasning

Klimatilpasning er å identifisere konsekvenser av klimaendringer og å iverksette tiltak for å unngå eller redusere skade, å identifisere og nyttiggjøre muligheter som klimaendringer åpner for og/eller nødvendiggjør. Ved å gjennomføre klimatilpasning vil man kunne redusere sårbarheten.

Endrede forutsetninger for planarbeidet

Når konsekvenser av klimaendringene vurderes, stadfester planretningslinjene (2018) at *høye* alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger legges til grunn. Det er utarbeidet fylkesvise klimaprofiler på basis av disse alternativene, og denne klimaprofilen vil være en viktig del av kunnskapsgrunnlaget. Klimaprofilen er utarbeidet av Norsk klimaservicesenter, som driftes av blant annet meteorologisk institutt og NVE. I vurdering av konsekvenser av klimaendringene stadfester planretningslinjene (2018) at *høye* alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger legges til grunn. [Nordland fylkeskommune](#) har på denne basis fått utarbeidet klimaprofil for Nordland. Klimaprofilen vurderer konsekvenser frem mot 2100, dersom globale utslipp forsetter å øke som de siste tiårene.

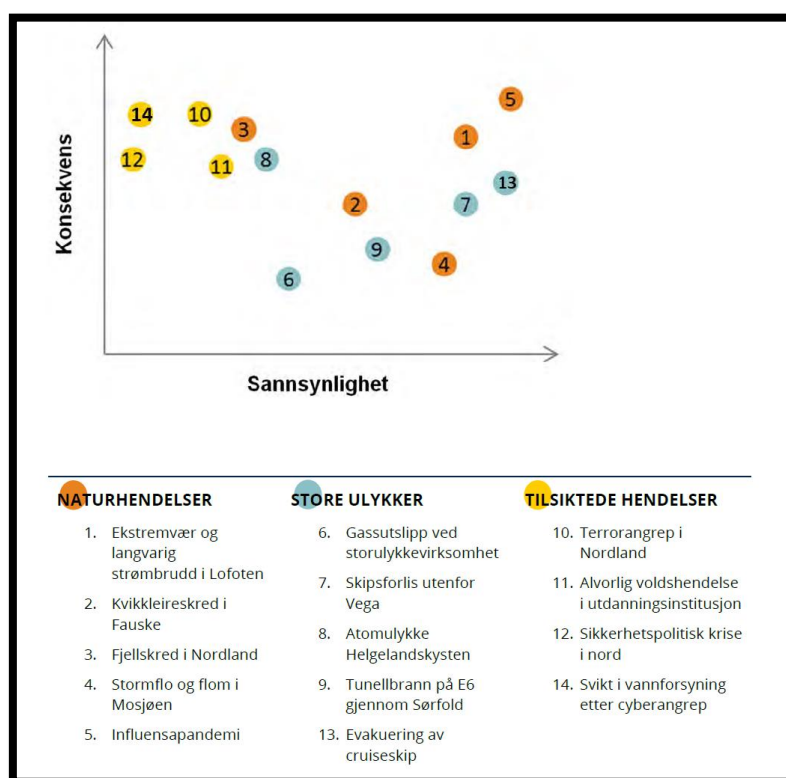
Hovedbilde

- Vinterstid kan polare lavtrykk gi rask vindøkning og kraftig snønedbør i ytre strøk
- Årstemperaturen øker med ca. 5°C. Mest om vinteren, minst om sommeren
- Nedbøren øker med ca. 15 prosent
- Dager med mye nedbør kommer litt hyppigere, og med økt nedbørintensitet
- For vind viser beregningene små endringer, men usikkerheten er stor

Beredskapsarbeid og ROS

[FylkesROS](#) 2019-2023 gir et felles regionalt risikobilde for Nordland. FylkesROS har rangert 14 ulike scenario basert på naturhendelser, store ulykker og tilsiktede uønskede hendelser. Analysen inneholder en vurdering av hvordan utvalgte kritiske samfunnsfunksjoner påvirkes av hendelsen, og sannsynligheten for at de skal skje, samt punkter for oppfølging.

Figur 7. Risikobilde for Nordland. Kilde: Fylkesmannen

Risikoanalysen i FylkesROS angir ekstremvær og langvarig strømbrudd i Lofoten som scenarioet med høyest risiko, med en sannsynlighet for at dette skal skje innen hundre år. Scenarioet beskrives med sektorovergripende sårbarhet, der mange kritiske samfunnsfunksjoner blir berørt. Naturhendelser i Nordland faller inn under et middels risikobilde.

Kommunal klimarisiko

Kommunalbanken og Cicero har utarbeidet analyser for klimarisiko for norske kommuner. Her vurderer de effektene av både klimaendringene og omstillingen til lavutslippssamfunnet. Analysen tar utgangspunkt i finansiell risiko for kommunale investeringer og utviklingsprosjekter, det lokale næringslivet, og for kommunenes langsiktige økonomiske bærekraft.

Skatteinntekter fra innbyggerne utgjør en viktig del av kommunens budsjett. Derfor er kommunene avhengige av at næringslivet i minst mulig grad rammes av klimaendringene (fysisk klimarisiko) og samtidig klarer seg godt i overgangen til et lavutslippssamfunn (overgangsrisiko).

For næringslivet i Vestvågøy vurderes varehandel, havbruk, næringsmiddelindustri og transport som næringer utsatt for risiko. Innen *varehandel* anses tiltak for å redusere biltrafikk og utvikling av sirkulærøkonomi som en overgangsrisiko med høy alvorlighetsgrad med konsekvenser for arealbruk og infrastruktur. For *fiske, fangst og akvakultur* er fysisk risiko knyttet til økning i havtemperatur og klimarisiko i sojaproduiserende land, og overgangsrisiko knyttet til strengere regulering og høyere prising for klimagassutslipp. Innen *næringsmiddelindustrien* er den fysiske risikoen forbundet med ekstremvær innen forsyning og transport, og en overgangsrisiko ved endret forbrukeratferd (høyere krav til informasjon og klimafotavtrykk). For *land- og rørtransport* innebærer ekstremvær en fysisk risiko for skade og tilpasning, og en overgangsrisiko ved krav om nullutslipp. I tillegg er Vestvågøy vurdert som særlig utsatt innen sektor jordbruk, slik tabellen under illustrerer som eksempel.

Tabell 3. Vestvågøy: Jordbruk og tilhørende tjenester, jakt.

● Risiko med svært høy alvorlighetsgrad ● Risiko med høy alvorlighetsgrad ● Risiko med middels alvorlighetsgrad

Fysisk risiko		Overgangsrisiko	
Risiko	Konsekvenser	Risiko	Konsekvenser
Ekstremvær (skade og tilpasning) ●	Hva innebærer økning i ekstremvær, f.eks. tørke, ekstrem nedbør, flom, stormer eller havnivåstigning, for risikoen for mer erosjon, mengden og kvaliteten på avlinger, spredning av (nye) plante- og dyresykdommer?	Strengere regulering / høyere prising av klimagassutslipp ●	Hva vil fremtidige reguleringer for å redusere utslipp av klimagasser eller en høyere pris på utslipp innebære for maskinparken?
Endring i værmønstre ●	Hva innebærer endring i værmønstre for vekstsesongen og overvintringsforholdene for planter? Hva ville klimarisiko i andre land innebære for tilgang til importerte råvarer, f. eks. soya?	Endrede konsumentpreferanser ●	Hvordan kan lavere etterspørsel etter animalske produkter (kjøtt, meieriprodukter) påvirke jordbruket i kommunen?
Klimaendringer i andre land ●	Hva ville klimarisiko i andre land innebære for tilgang til importerte råvarer, f. eks. soya?		

Kilde: Kommunalbanken

Plantema/ satsingsområder

Kommunen har handlingsrom på mange av de direkte utslippene som skjer i samfunnet. Men mye av handlingsrommet ligger også hos regionale eller statlige myndigheter gjennom ulike modeller for prising av utslipp, utarbeidelse av forbud eller påbud, eller tilrettelegging på tvers av kommuner. Kommunen har derimot 100 prosent handlingsrom innenfor egen organisasjon. Som samfunn kan kommunen være tilrettelegger for mer klimavennlige løsninger gjennom infrastruktur, by- og tettstedsplanlegging, kommunaltekniske løsninger og informasjon til innbyggere. Det er viktig å skille på hva som er kommunens eget handlingsrom innenfor egen organisasjon og hva kommunen kan tilrettelegge som en sentral aktør i samfunnsutviklingen.

Planarbeidet skal vurdere hvilke mål, strategier og tiltak som er hensiktsmessige for Vestvågøy kommune. Det foreslås at følgende satsingsområder legges til grunn for dette arbeidet:

En grønnere kommuneorganisasjon – Hvordan 'feier vi best for egen dør'?

Helse- og omsorgssektoren stod i bresjen for at Vestvågøy kommune i 2017 fikk elektriske tjenestebiler, og dette bidro til å senke både kostnader og utslipp fra kommuneorganisasjonen. Vurderinger av hvordan vi ytterligere kan feie for egen dør må være å se på fornybar energi i kommunale bygg, miljøsertifisering, innkjøpsordninger og muligheter for å få til innovative anskaffelser, hva kan hver enhet og sektor bidra med.

Grønn innovasjon – Hvordan kan kommunen tilrettelegge for grønn omstilling i næringslivet?

Norske bedrifter må omstille seg til et mer grønt virke, noe avsnittet om klimarisiko over viser. Det finnes derfor mange muligheter hvor bedrifter kan være nyskapende og kreative for å treffe et marked som etterspør grønnere tjenester og leveranser (for eksempel innen reiseliv og matproduksjon), eller spare energi og dermed også penger ved å effektivisere drifta, for eksempel bruk av strøm. Vurderinger her må være å se på hva kommunen kan tilrettelegge med overfor næringslivet, da særlig sjøfart og landbruk som er store utslippskilder, og hvilke muligheter kommunen har til å tilrettelegge for nyskaping innen ulike næringer.

Grønn energi – Hvilke strategier treffer best for overgang til fornybare energikilder?

Kan kommunen bidra til flere ladestasjoner, og lademuligheter på kai? Kan kommunen bidra til mindre el-forbruk i husholdninger og i kommuneorganisasjonen, som kan brukes av bedrifter og til transport? Bør kommunen vurdere å tilrettelegge for andre fornybare kilder slik som vind, sol og bølger?

Regionalt samarbeid – hvordan kan Vestvågøy kommune best støtte opp under regionale satsinger og strategier?

Flere av hovedutfordringene på klimaområdet, som veitrafikk, transport og sjøfart, er knyttet til regional infrastruktur. Det betyr at disse utfordringene deles av flere av kommunene i Lofoten, og bør derfor imøtegås med regionale strategier. Denne type vurderinger skal inngå i planarbeidet.

Klimakommunikasjon – hvordan kan kommunen stimulere lokalsamfunnet til å velge bærekraftige løsninger?

Det finnes mange kreative, stimulerende og lite ressurskrevende tiltak kommuner og sivilsamfunn har satt i verk, som innebærer mer bærekraftige løsninger i hverdagslivet. Her bør kommunen vurdere hvilke områder det skal satses i, skolen, nærhandelen, grønn matproduksjon, skole- og jobbkonkurranser (f.eks. sykkelkonkurranser). Det er viktig å vise små resultater i klimaarbeidet. Følelsen av maktesløshet er for mange overveldende, og det kan være fint å huske at de mange bekker små danner en stor å.

Klimatilpasning – hvordan skal Vestvågøy kommune best tilpasse seg kommende klimaendringer?

Her må kommunen se til risiko- og sårbarhetsanalysene og vurdere hvilke områder det bør legges innsats i. Den økonomiske klimarisikoen kan også vurderes i samarbeid med næringslivet. Det kan vurderes om kommuneROS med de siste fremskrivningene med 3 graders global middel oppvarming i 2100 vurderes og legges til grunn i kommuneplanarbeidet anbefales.

Føringer for kommunenes klimaarbeid

Vi har nye regionale, nasjonale og internasjonale føringer og forventninger siden klima- og energiplanen ble utarbeidet i 2010. Her følger en oppdatert oversikt over de mest aktuelle føringene for kommunenes planarbeid, og et kort sammendrag av relevans for videre arbeid.

Internasjonale føringer

FNs klimapanel (IPCC)²

Klimapanelets siste rapport fra 2014 slår fast at det nå er mer enn 95 prosent sikkert at menneskelig påvirkning har bidratt til mer enn halvparten av temperaturendringene målt siden 1951. Dette er en endring fra rapporten som kom ut i 2007, der det ble fastslått med 90 prosent sannsynlighet. Hvis ikke noe blir gjort, vil planeten vår være på vei mot en temperaturøkning på 3-4 grader.

Jordas overflate er allerede varmet opp 1 grad i gjennomsnitt, noe som har medført høyere havnivå og dramatisk økning i ekstremvær. Den globale oppvarmingen vil trolig stige til 1,5 grader over nivået fra førindustriell tid en gang mellom 2030 og 2052, hvis temperaturstigningen fortsetter i samme hastighet som i dag. Bare for å oppnå en sjanse på 50 prosent til å nå 1,5-gradersmålet må verden bli karbonnøytral innen 2050. Skal vi unngå globalt klimakaos kreves store endringer i samfunnsliv og verdensøkonomi.

Mellom hver hovedrapport FNs klimapanel utgir, der neste er beregnet til år 2020, produserer klimapanelet spesialrapporter i ulike felt. I 2018 utga panelet en rapport om virkningene av klimaendringene ved 1,5 grads oppvarming, og beregninger av hvor mye utslippene må reduseres for å begrense oppvarmingen til 1,5 grad. En temperaturøkning på 2 grader vil innebære ytterligere 10 centimeter høyere havnivå over anslaget for en temperaturøkning på 1,5 grader. Begrenses oppvarmingen til 1,5 grader, vil flere hundre millioner færre bli utsatt for alvorlige konsekvenser av oppvarmingen, som havnivåstigning, fattigdom og hetebølger.

Parisavtalen

Kyotoavtalen ble i 2015/16 videreført i Parisavtalen,³ den første rettslig bindende klimaavtalen med reell deltakelse fra alle verdens land. Landene har i avtalen satt seg som overordnet mål å holde den globale oppvarmingen «godt under to grader» sammenlignet med førindustriell tid. Landene skal også tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 grad. For å få til dette har landene vedtatt et mål om at verdens samlede utslipp skal slutte å vokse så raskt som mulig, og å oppnå balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser i andre halvdel av århundret.

The European Green Deal

The European Green Deal er EUs grønn vekststrategi og tar utgangspunkt i en helhetlig tilnærming i EUs klima og miljøpolitikk. Hovedmålet er et klimanøytralt Europa innen 2050, hvor de ønsker å sikre en mer bærekraftig og sirkulær økonomisk utvikling med mindre forurensning og klimagassutslipp, bedre helse, økt livskvalitet og flere arbeidsplasser. Norge utvidet samarbeidsavtalen med EU om klimaarbeid i 2019, og har forpliktet seg til EUs regelverk i ikke-kvotepliktig sektor og i kvotepliktig sektor gjennom EØS-avtalen. Med innstramming i EU's klimamål styrket regjeringen de nasjonale målene om utslippskutt i februar 2020.

² Kilder: <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2018/rapport-fns-klimapanel/>

https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2018/07/SR15_SPM_version_stand_alone_LR.pdf

³ Kilde: <https://www.miljostatus.no/parisavtalen/>

Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i statlige myndigheters medvirkning i planleggingen (Regjeringen.no).

Regjeringen legger i dokumentet vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Regjeringen påpeker at regionale og lokale myndigheter har viktige oppgaver når det gjelder å møte disse utfordringene. Dokumentet påpeker at det gjelder alle kommuner, uavhengig av størrelse og kompetanse, og at planlegging er et av deres viktigste verktøy til å løse oppgavene.

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning 2018⁴

Kommunen skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse bidra og stimulere til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene.

Lov om klimamål (klimaloven) 2018

Lovens formål er å fremme gjennomføring av Norges klimamål som ledd i omstilling til et lavutslippssamfunn i Norge i 2050. Loven skal videre fremme åpenhet og offentlig debatt om status, retning og framdrift i dette arbeidet. Loven skal ikke være til hinder for at klimamål fastsatt i eller i medhold av denne lov kan gjennomføres i fellesskap med EU.

Meld. St. 41 (2016–2017) Klimastrategi for 2030. Norsk omstilling i europeisk samarbeid

Meldingen presenterer regjeringens strategi for oppfyllelse av klimaforpliktelsen for 2030, og at regjeringen arbeider for å oppfylle Parisforpliktelsen sammen med EU. Gjennom et slikt samarbeid vil 2030-målet for ikke-kvotepliktige utslipp nås med hovedvekt på innenlandske utslippsreduksjoner og med bruk av EU-regelverkets fleksibilitetsmekanismer. Ikke-kvotepliktige utslipp kommer i hovedsak fra transport, jordbruk, bygg og avfall, men også fra industri og petroleumsvirksomhet. Regjeringens strategi for 2030 skal ifølge meldingen legge til rette for betydelige utslippsreduksjoner nasjonalt.

Norges klimamål

1. Norge har som mål å redusere utslippet av klimagasser med 50 til 55 prosent innen 2030 sammenlignet med 1990
2. Regjeringen har en ambisjon om at utslippene i 2050 reduseres med 90-95 prosent
3. Samfunnet skal forberedes på og tilpasses til klimaendringene

⁴ Kilde: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2018-09-28-1469>

Norges mål for 2020 følges opp under Kyotoprotokollen, mens 40-prosentsmålet for 2030 er meldt inn til FN som Norges bidrag under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven. Målet om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050 er lovfestet i klimaloven.⁵

Andre relevante føringer

- Stortingsmelding 21 (2011-2012) Norges klimapolitikk (klimameldingen)
- Stortingsmelding 33 (2012-2013) Klimatilpasning i Norge
- Stortingsmelding 13 (2014-2015) Ny utslippsforpliktelse for 2030- en felles løsning m.EU
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging
- Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlig anskaffelse
- EUs rammedirektiv for avfall

Klimakur 2030

Klimakur er et nasjonalt dokument som utreder tiltak og virkemidler som kan kutte norsk utslipp av klimagasser i ikke-kvotepliktig sektorutslipp med 50 prosent innen 2030. Klimakur gir kunnskapsgrunnlag og veiledning på hvordan Norge skal nå klimamålene. Rapporten analyserer hvilke sektorer som har potensiale for de største utslippskuttene, og trekker frem atferdsendringer, teknologi og virkemidler som avgifter, krav, støtte og informasjon som er nødvendige for utslippskuttene.

Regionale føringer

Regional plan – Klimautfordringene i Nordland 2011 – 2020

Planen påpeker at for å lykkes i klimaarbeidet kreves samarbeid på tvers av samfunnssektorer og forvaltningsnivåer. Den synliggjør fylkeskommunens rolle som pådriver gjennom de regionale virkemidlene, og mulighetene i kommunalt handlingsrom.

Fylkesplan for Nordland 2013 – 2025

Arealpolitiske retningslinjer for Nordland er særlig relevant for kommunens klimaarbeid. Denne delen beskriver ulike føringer for regional arealpolitikk, deriblant også føringer for klima og klimatilpasning.⁶

Regional transportplan Nordland 2018 – 2029

Planen gir føringer for utviklingen av transportsektoren i Nordland fylke, derav også kollektive transportløsninger. Planen legger vekt på sikkerhet, fremkommelighet, bærekraft og miljøbevissthet innenfor transportutviklingen, behovet for gode, effektive og samordnede transportløsninger i fylket.

Fylkeskommunen startet i begynnelsen av 2020 med å utarbeide prosjektplan knyttet til Regional transportplan for Nordland 2022-2033. Planprogrammet ble lagt til offentlig ettersyn i fylkestinget den 15.juni 2020. Vedtaket av planprogrammet skal skje i løpet av høsten 2020. Arbeidet med den regionale transportplanen starter opp parallelt med rullering av fylkeskommunens regionale planstrategi, og som skal vedtas i fylkestinget i 2021.

I planprogrammet trekkes en rekke problemstillinger knyttet til transport og klima⁷ frem, bl.a.:

- Hvordan skal transportområdet bygge opp under bærekraftig vekst og verdiskaping i Nordland?
- Hvordan skal fylkeskommunen bidra til reduksjon i klimagasser innen transportsektoren?
- Hvordan skal vi tilpasse transportinfrastrukturen til et endret klima?

⁵ Kilde: [Regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

⁶ Kilde: [NFK.no](https://www.nfk.no)

⁷ https://www.nfk.no/innsyn.aspx?response=journalpost_detaljer&journalpostid=2020072365&scripturi=/innsyn.aspx&skin=infolink&Mid1=5113&

Lokale føringer

Kommuneplan

Kommuneplanen er kommunens hovedstyringsdokument som skal gi retning for en helhetlig utvikling av Vestvågøy kommune. Bærekraft er et gjennomgående prinsipp for alle satsingsområder Vestvågøy kommune har valgt for perioden 2017-29: By-, tettsted- og bygdeutvikling; Oppvekst; Helse og omsorg; Næring og verdiskaping; og Utviklingskommunen.

Bærekraftig utvikling	Sentrale momenter i Vestvågøy kommune
Økologisk bærekraft: Er et samfunn som tar overordna miljøsinn, sikrer miljø- og naturressurser mot nedbygging og forurensing samt bidrar til å forebygge klimaendringer.	• Vi vet at i arktiske områder vil klimaendring ha stor konsekvens • Livsgrunnlaget for Vestvågøy er i stor grad basert på landbruk og fiske, næringer som er avhengig av et stabilt klima • Bidra til en grønn vending i samfunnsarbeidet • Tilpasning til klimaendring og fremtidig beredskapsbilde

Miljømessige bærekraftsmål fra kommuneplanens samfunnsdel, Vestvågøy kommune

Byplan

Byplanarbeidet starter opp høsten 2020. Planområdet innenfor byplan omfatter Leknes sentrum, Fygle og Gravdal, med planavgrensning angitt i kommuneplanens arealdel 2019-2031. Formålet med planarbeidet er å styrke et helhetlig utbyggingsmønster i byen og få en sammenhengende struktur, for å kunne gi mer forutsigbare rammer for framtidig utvikling og planlegging. Dette er knyttet til framtidig utvikling av bykvaliteter slik som grønn struktur, infrastruktur, sosiale møteplasser, arkitektur, styrking av natur og lokalt særpreg og effektivisering av arealutnyttelse knyttet til blant annet bolig, næring, handel og offentlige bygg. Her er det viktig at planarbeidene koordineres og at det sikres av klimastrategier knyttes til byutviklingen på en hensiktsmessig måte.

Organisering av planarbeidet

Styringsgruppe

Det foreslås en styringsgruppe som er bredt sammensatt i arbeidet med dette arbeidet, siden strategier og tiltak innen klima og energi berører kommunesamfunnet i enda større grad enn kommuneorganisasjonen i seg selv. Det foreslås at representanter for kommunestyre, næringsliv, landbruk, miljøorganisasjon, ungdomsorganisasjon, og en representant for rådmannen leder gruppe.

Arbeidsgruppe

Det opprettes en arbeidsgruppe som inkluderer samfunnsplanlegger, miljørådgiver, næringssjef, arealplanlegger, rådgiver innen bygg/drift. Fagpersoner fra øvrige sektorer koples på ved behov.

Medvirkning

Det foreslås at samskaping brukes som metodisk tilnærming i dette planarbeidet. Det innebærer at innbyggere, næringsliv og frivillighet inviteres til å jobbe med problemstillingene så vel som løsningene i dette arbeidet. For gjennomføringskraft, siden kommunen er langt på overtid i å ha en god klimaplan, bør medvirkningen for øvrig være målrettet og effektivt, for eksempel ved å bruke Barn og unges kommunestyre, organisasjoner, og gjøre bred medvirkning gjennom utekontor på Meieriet en gang i uka i en stor del av planperioden.

Ressursbehov

Behov for å benytte fagpersoner i kommuneorganisasjonen til arbeidet.

Milepælsplan

	2020		2021				2022
	Aug-okt	Nov-des	Jan-mars	April-juni	Aug-sept	Okt-nov	Jan-mars
Kickoff-møte		1					
Styringsgruppemøter		1	1	1	1	1	
Arbeidsgruppemøter	2	2	3	3	4	3	
Involvering/ medvirkning							
Formannskap/ Kommunestyre	Oktober				1.gangsbeh.		2.gangsbeh.
Utredning							

Vedlegg 1. Relevante klimastrategier og tiltak i Vestvågøy kommune

Ved miljørådgiver Robert Svendsen, på oppdrag for det interkommunale klimanettverket i Lofoten

Forslag Klimamål i Vestvågøy kommune

- Redusere kommunens egne utslipp med 90% på 5 år
- Klimanøytral kommune innen 3 år
- Redusere utslipp av klimagasser med 30% innen 2030 og 85 % innen 2050
- Arealnøytral kommune innen 4 år

Forslag Energimål i Vestvågøy kommune

- Redusere elforbruket i kommunens egne bygg med xx innen 5 år. Redusere elforbruket i egne bygg med xx% innen 10 år
- Redusere elforbruket i husholdningene med xx% innen 5 år. Redusere elforbruket i husholdningene med xx% innen 10 år
- Vurdere mulighetene for småskala ny fornybar el.produksjon i kommunen

Relevante klimastrategier

- Frigjøre elektrisitet til utfasing av fossile drivstoff i transport
- Elektrifisere transporten
- Omdisponere og transformere arealer fremfor å bebygge nye arealer
- Redusere transportbehovet gjennom klimavennlig by- tettstedsutvikling
- Feie for egen dør og engen bedrift
- Samarbeide med det lokale og regionale næringslivet
- Samarbeide regionalt med kommunene i Lofoten

Relevante klimatiltak i Vestvågøy kommune

- Miljøsertifisere kommunens drift
- Innføre verktøy for klimaregnskap og klimabudsjettering i kommunen
- Kjøpe klimavoter for kommunens egne resterende klimagassutslipp etter 3 år
- Stimulere til miljøsertifisering av kommunens bedrifter
- Fase ut fossile drivstoff i kommunens egen bilpark
- Kutte all bruk av fossile energikilder i egne bygg i henhold til forskrift
- Følge opp kommunens husholdninger med veiledning om sanering av oljetanker og alternativer ved utfasing av fossil energi til oppvarming
- Stimulere til fellesløsninger, der det er mulighet og økonomi til det gjennom utvikling av lokale energisentraler og nærvarmenett
- Stimulere, koordinere og informere om tilskuddsordninger ved innføring av vannbåren varme i eksisterende bygg og anlegg
- Ved selv å jobbe strategisk med energieffektivisering av sine tjenester og bygg.
- Ved selv å legge om direkte bruk av elektrisitet til oppvarming til andre energibærere eller ved effektivisering
- Ved selv stille krav til 0-utslippsteknologi ved kjøp av transporttjenester i kommunal regi
- Ved å bruke sitt eierskap i kraftselskapene til å meisle ut en elektrifiseringsstrategi

- Ved selv å kjøpe elektrisitet med opprinnelsesgarantier eller forsikre seg om at kraftleverandøren har anskaffet slike
- Tilrettelegge for lading av kommunale biler og båter i egen tjeneste
- Ta i bruk og anskaffe biler og båter med batteriteknologi som er med på å introdusere ny teknologi og batterier i nye markeder
- Samarbeide med lokalt næringsliv om utvikling av morgendagens teknologi i transportsystemet
- Være informasjonsbærer og koordinator for satsingen på elektrifiseringen
- Videre utvikling av nettkapasitet som kan tåle høyere effekter ved hurtiglading av batterier til transport
- Tilrettelegging av lademuligheter i nettverk for både land, luft og sjøtransport
- Utforme og gi kunnskap til befolkningen om hvorfor, hvordan og hvem som har ansvar for hva i klima og energiarbeidet
- Sette ambisiøse mål for gjenbruk og resirkulering som eier av avfallsselskapene
- Fortsette med utvikling av innsamlings og sorteringsløsninger som gir høyest mulig andel gjenbruk og materialgjenvinning til lavest mulig pris
- Jobbe mot lovgiver gjennom bransjeforeninger for å presse gjennomendringer i lovverket som stimulerer til at gjenbruk og bruk av gjenvinnings materialer først blir tatt i bruk og får fortrinn i markedet
- Bedre agronomi med fokus på bedre avlinger med lavere fotavtrykk og bruk av gjødselvarer
- Bedre kunnskap i landbruket om ulike jordtypers behov for agronomi gjennom drenering, tilførsel av organisk eller mineralsk stoff og jordbearbeiding som reduserer utslipp av klimagasser
- Veiledning om utvikling av et mer variert landbruk i Arktis gjennom småskala dyrkning av grønnsaker på friland og i veksthus med fornybar energi
- Redusert transport og distribusjon ved lokale salgsløsninger som REKO-ringer
- Elektrifisering av landbruket gjennom teknologi og robotifisering
- Tiltak mot overgjødning. Reduksjon av bruk av handelsgjødsel gjennom bedre overvåkning av ulike jordtyper og planters faktiske gjødselbehov
- Foredling av husdyrmøkk -spesielt gris og melkeku gjennom av-vanning og separering av møkk til bedre gjødselvarer
- Veiledning og utvikling av regenerativt landbruk tilpasset arktiske miljøer gjennom FoU
- Utvikle regionale innkjøpsnettverk med bredere og spissere kompetanse på offentlig innkjøp og sette energi, klima og miljø på agendaen i dette nettverket

Relevante energitiltak i Vestvågøy kommune

- Frigjøring av elektrisitet gjennom energieffektivisering, spesielt i husholdninger og i landbruket
- Produksjon av fornybar energi for å frigjøre elektrisitet og produksjon av elektrisitet til markedet
- Ved selv å gjøre innkjøp av energigjerrige produkter til kommunal tjenesteproduksjon -spesielt i teknisk sektor gjennom nybygg, infrastruktur og drift av tekniske anlegg
- Ved selv å ha mer ambisiøse målsetninger på energibruk i nybygg og ved rehabilitering enn gjeldende teknisk forskrift
- Ved selv å ta i bruk nye verktøy for å skape gode byggeprosesser gjennom metoder som BREEAM og Integrert energidesign
- Ved selv å dele erfaringene fra egne tiltak med næringslivet og andre
- Ved selv å ha gode rutiner på vedlikehold og oppgradering av kommunale bygg og anlegg
- Ved å gi innbyggere bygg-tekniske råd og veiledning om økonomisk støtte fra ENOVA ved rehabilitering og oppussing av boliger

Relevante tiltak klimatilpasning

- Oppdatere kommuneROS med de siste fremskrivningene med 3 graders global middel oppvarming i 2100 til grunn i analysen
- Legge kommuneROS til grunn i kommuneplanarbeidet

Arealbruk i Vestvågøy kommune

Kommunen bør føre en restriktiv arealbruk i fremtiden. Kommunen bør søke å transformere allerede eller tidligere bebygde arealer fremfor å omdisponere arealer som i dag ikke er gjort inngrep i. Utvikle by- og tettsteder med muligheter for alternativer til transport med bil og redusert transportbehovet gjennom god planlegging.

Beregning av klimaeffekt av klimatiltak i Vestvågøy kommune

Vestvågøy kommune er en middels/liten kommune i antall innbyggere. Det anbefales ikke mer oppfølging av tiltak enn å laste ned offisielle klimadata fra Miljødirektoratet hvert andre år og se om utviklingen endrer seg med de tiltak som iverksettes. Tiltakene følges opp gjennom innføring av klimabudsjettering for kommunen som samfunn.

Som bedrift følger kommunen opp sitt utslipp og energibruk gjennom å rapportere sine utslipp i henhold til GHG protokollen. Etter år tre gjør kommunens drift seg Klimanøytral med kjøp av klimakvoter i henhold til forbrukerrådets veiledning.

Mulige virkemidler og finansieringsordninger for de ulike tiltakene

Kommunen bør søke midler fra Klimasatsordningen og fra ENOVA

Kommunen bør i samarbeid med andre bruke ordninger slik som Skjønnsmidler fra Fylkesmannen, Nasjonale satsinger over statsbudsjettet, Innovasjon Norge, Fylkeskommunen, Regionalt forskningsfond, Forskningsrådet, Horizon Europe, Nordisk råd